

مطالعه نقش رسانه‌های ارتباط جمعی در آموزش مسایل محیط‌زیستی از دیدگاه معلمان مدارس راهنمایی شهرستان سرپل ذهاب

طیبه شهبازی^{۱*}

tayebeshahbazi@yahoo.com

سید محمد شبیری^۲

بهمن زندی^۳

تاریخ پذیرش: ۸۹/۱۲/۱۲

تاریخ دریافت: ۸۹/۹/۲

چکیده

زمینه و هدف: حفاظت از محیط‌زیست از مولفه‌های مهم عدالت، توسعه پایدار و شکوفایی جوامع در جهان کنونی محسوب می‌شود این حق و دسترسی به آن برای همه آحاد جامعه، در تعریف عدالت نیز نهفته است. زیرا تخریب آلودگی محیط‌زیست لطمات جبران ناپذیری را به مردم بخصوص به طبقه فقیر وارد می‌سازد. بحران محیط‌زیست ابعادی جهانی دارد. گام اول ارتقای فرهنگ عمومی حفاظت از محیط‌زیست نیازمند آموزش محیط‌زیست در همه سطوح بویژه به کودکان و نوجوانان بعنوان سفیران محیط‌زیستی در جامعه می‌باشد پژوهش حاضر تحت عنوان «بررسی نقش رسانه‌های ارتباط جمعی در آموزش محیط‌زیستی از دیدگاه دبیران مقطع راهنمایی شهرستان سرپل ذهاب» در راستای ارتقای فرهنگ عمومی حفاظت از محیط‌زیست در کشور انجام گرفته است.

مواد و روش‌ها: جامعه آماری تحقیق، دبیران مقطع راهنمایی شهرستان سرپل ذهاب (تعداد ۲۰۱ نفر) می‌باشد که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده، تعداد ۱۰۰ نفر انتخاب شدند. ابزار تحقیق، پرسشنامه محقق ساخته بود که با استفاده از آزمون آلفای کرانباخ تعیین اعتبار گردید. سپس پرسشنامه بین افراد نمونه توزیع و نظرات آنان جمع‌آوری گردید. سپس سؤالات پرسشنامه و چهار متغیر تحقیق (تأثیر رسانه‌ها بر شناخت محیط زیست، آگاه سازی وقایع محیط زیستی توسط رسانه‌ها، تأثیر رسانه‌ها بر نگرش و آگاهی دانش آموزان نسبت به مسایل محیط‌زیست و تأثیر رسانه‌ها بر عملکرد و رفتار دانش آموزان نسبت به

۱- کارشناسی ارشد برنامه ریزی درسی- دانشگاه پیام نور تهران مرکز^(مسئول مکاتبات).

۲- دانشیار گروه آموزش محیط زیست دانشگاه پیام نور.

۳- استاد گروه زبان شناسی دانشگاه پیام نور.

محیط‌زیست) با استفاده از آمار توصیفی (فراوانی مطلق، نسبی و تجمعی) و آزمون ناپارامتری دو جمله‌ای مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها و نتایج: یافته‌های پژوهش حاکی از آن بود که پاسخگویان به همه سؤالات پرسشنامه در خصوص تأثیر رسانه‌ها ارتباط جمعی به آموزش مسایل محیط‌زیستی با بیش از ۶۰ درصد (به استثناء سوال ۸ پرسشنامه) (تشویق دانش آموزان نمونه محافظ محیط‌زیست در گسترش رفتار حفظ محیط‌زیست از طریق رسانه‌ها) مورد تأیید قرار گرفت در خصوص متغیرهای تحقیق، به جز متغیر شناخت محیط‌زیست و متغیر نگرش مثبت که در سطح معنی‌داری ۰/۵ فرض صفر رد نشد و تأثیر آموزش رسانه‌ای بر شناخت و نگرش دانش آموزان ۰/۷۰٪ و یا کمتر از ۰/۷۰٪ است. متغیر دیگر (تأثیر آموزش رسانه‌ای بر آگاه‌سازی وقایع محیط‌زیستی، و تأثیر آموزش رسانه‌ای بر عملکرد و رفتار دانش‌آموزان به حفظ محیط‌زیست) فرض صفر در سطح معنی‌داری ۰/۵٪ رد شد و نشان داد که تأثیر آموزش رسانه‌ای بر این موارد با بیش از ۰/۷۰٪ مؤثر و تأثیر گذار است.

واژه‌های کلیدی: محیط‌زیست، رسانه، رسانه ارتباط جمعی، آموزش.

مقدمه

آموزش را به فراگیران منتقل می‌کند و حال که وسایل کمک آموزشی شامل اشیا، وسایل و ابزاری است که تنها در بخش آموزش از آن‌ها استفاده می‌شود (۱).

اطمینان داشته باشید که تجارب، تمایلات، توانمندی و شیوه یادگیری فراگیران ممکن است روی نتایج به کارگیری رسانه تأثیر داشته باشد. از آنجا که رسانه‌ها بودنشان یعنی انتقال محتوای آموزشی از فرستنده به گیرنده، با هم تفاوتی ندارند. باید ساده‌ترین و ارزان‌ترین آن‌ها را برای هر آموزش انتخاب کرد. گاهی خصوصیات فراگیران، نوع خاصی از رسانه را طلب می‌کند و به همین دلیل می‌بایست در انتخاب رسانه به گرایش فراگیران به رسانه مورد نظرشان و برداشت آن‌ها از نظر میزان یادگیری از طریق آن رسانه توجه داشت.

رسانه و کانال ارتباطی: در طول طراحی پیام آموزشی، تعیین کانال‌های ارتباطی و رسانه‌ها که بیشترین اثربخشی را در گروه هدف دارند، ضروری است. کانال‌های ارتباطی روش‌هایی هستند که برای رسیدن به گروه هدف استفاده می‌شوند مثل روش‌های ارتباط بین فردی (مشاوره)

رسانه‌های ارتباطی:

رسانه‌های ارتباطی مواد آموزشی هستند که برای رسیدن به گروه هدف استفاده می‌شود مثل بروشور و غیره .. گاهی اوقات رسانه و کانال ارتباطی یکی هستند مثل رادیوی محلی

رسانه همان وسیله‌ای است که کالا را از محل تولید یا توضیح به دست مصرف‌کننده می‌رساند. رسانه، وسیله انتقال و ارایه کالا به مصرف‌کننده با آموزش به فراگیر است. پس رسانه آموزش وسیله یا عامل است که آموزش از طریق آن به فراگیر ارایه می‌شود. در کلاس درس عامل اصلی آموزش معلم است در رسانه آموزش همان معلم است و یا اگر فراگیر تمام مطالب را از تلویزیون دریافت کند، در این صورت رسانه آموزشی تلویزیون است. از زمانی که آموزش شروع شده است رسانه‌ها نیز وجود داشته است و یکی از اولین رسانه‌ها معلم بوده است. در حال حاضر رسانه‌های آموزشی جزئی تفکیک ناپذیر از فرایند آموزش یا یادگیری هستند رسانه‌های آموزشی دیگر وسایل و موادی در حمایت از آموزش نیستند، بلکه رسانه‌ها خود نیز داده‌های آموزشی می‌باشند.

اصطلاحاً وسایل آموزشی یا وسایل کمک آموزشی اغلب اشتباهاً مترادف رسانه‌های آموزشی به کار برده می‌شوند. این وسایل کلیه ادوات و اشیایی است که در کنار رسانه‌های آموزشی برای تفهیم بهتر یا بیشتر موضوع برای فراگیران به کار می‌روند به‌عنوان مثال استفاده از نقشه برای تفهیم بهتر جغرافیا توسط معلم در کلاس درس. در این مثال رسانه آموزشی، معلم و وسیله کمک آموزشی، نقشه است. پس رسانه آموزشی به عوامل، وسایل یا ابزاری گفته می‌شود که کل محتوای

تعریف رسانه های ارتباط جمعی :

رسانه های ارتباط جمعی به کلیه رسانه هایی گویند که از طریق وسایل فنی یا الکترونیکی با مخاطبان ارتباط برقرار می کند. مثل کلیه ستون چاپی، کتاب، روزنامه، مجله، پوستر، کتابچه، پوسترهای دیواری، رادیو، تلویزیون، فیلم، اسلاید، نوار پخش صوت و نوارهای ویدیویی (۲).

ویژگی رسانه ارتباط جمعی نوین به طور خلاصه را به شرح ذیل می توان نام برد:

۱- سرعت انتشار ۲- نظم انتشار ۳- گستردگی حوزه انتشار ۴- تداوم انتشار ۵- فراگیری و پوشش مخاطبان ۶- دستیابی به قضاوت و داوری مخاطبان انبوه ۷- آسانی دسترسی و هزینه اندک این عوامل سبب می شوند که استفاده از رسانه ها به وسیله روابط عمومی برای اطلاع رسانی و برقراری ارتباط با افکار عمومی و دریافت بازخورد و اطلاع از داوری های افکار عمومی در قبال عملکرد سازمان به عنوان یکی از مفیدترین، با صرفه ترین، سریع ترین، گسترده ترین و مستندترین شیوه های برقراری ارتباط متقابل میان سازمان و مردم شناخته شود (۳).

فلسفه رسانه چیست؟

رسانه پیام است. مارشال مک لوهان حدود نیم قرن پیش شناختی را از عصری تازه در این عبارت به طور خلاصه می گنجاند. این عصر تازه با پیدایش الکتریسته آغاز شد که انسان توانست به مدد آن اطلاعات را ذخیره و انبار نماید و این امکان زیربنای عصر رسانه ها را پی افکند.

مک لوهان بر این عقیده بود که دو هزار سال درخشش فلسفه و برتری آن بر فن به پایان رسیده است. پیامدهای فیزیکی و اجتماعی رسانه های دیداری و شنیداری جدید و همچنین آغاز عصر اتوماسیون و اطلاعات، موضوع این طبقه جدید علمی یعنی نظریه رسانه ها هستند (۴).

فن و رسانه به گونه ای متغیر بر فرهنگ و جامعه و بدین وسیله بر نوع و شیوه مخصوص ما از ادراک جهانی تأثیر می گذارند. پیش از رسانه های جدید امروزی صنعت چاپ تغییر انقلابی را موجب گشته بودند البته نه فقط در سطح مهار فنی بلکه

همچنین در ابعاد شناختی، نه تنها آنچه که ما از دنیا تجربه می کنیم و می دانیم به رسانه ها وابسته است بلکه حتی اینکه چگونه ما درباره دنیا فکر می کنیم نیز به آنها بستگی دارد.

فلسفه رسانه بازتاب دهنده گذرگاه ها و میان برهایی است که به صورت تاریخی و پیش از هم با به کار گرفتن خط پیشرفت چاپ، دورنمای محوری و در تنهایی رسانه های دیداری و شنیداری و رایانه های دیجیتال را در ارتباط با هم قرار می دهد. تغییراتی که در نحوه ذخیره ساختن و تبادل اطلاعات پدیدار گشته به تمام هستی انسانی مربوط می شود و در ارتباط با ادراک زمان و مکان و ارتباطات بین انسانی قرار دارد (۵).

رسانه های همگانی

«رسانه های همگانی عبارتند از تمام ابزارهای غیر شخصی ارتباط که بدان وسیله پیام های بصری و یا سمعی مستقیماً به مخاطبان انتقال می یابند. تلویزیون، رادیو، سینما، روزنامه ها، مجلات، کتابها و تابلوهای آگهی همه در زمره رسانه های همگانی هستند» (۶).

محیط زیست از نظر مفهومی عبارت است از هر آنچه که فرایند زیستن را احاطه می کند و با آن در کنش متقابل قرار دارد. تاکنون مفهوم محیط از دیدگاه های مختلفی مورد بررسی قرار گرفته است. از دیدگاه گیاه شناسی، محیط عبارت است از مجموعه فیزیکی و شیمیایی و بیولوژیک که بر گیاهان یا جامعه گیاهی در محل رویش مؤثر واقع می شود از دیدگاه اکولوژیک مجموعه عوامل بیرونی که زندگی موجود زنده و یا اجتماع زیستی را در زیستگاه مربوطه تحت تأثیر قرار می دهد محیط موجود یا اجتماع زیستی می نامند (۷).

اکوسیستم در واقع واحد اساسی بررسی ارتباط های متقابل بین موجودات زنده و محیط زیست است. اکوسیستم ممکن است شامل اجتماع کوچک باشد مانند اکوسیستم یک برکه یا یک دریاچه یا جنگل در نتیجه کره زمین.

هر اکوسیستم چهار اصلی دارد:

و گاز به عنوان سوخت‌های اصلی نقش بزرگی در آلودگی‌های محیط‌زیستی دارا می‌باشد.

آلودگی هوا ناشی از سوخت فرآورده‌های نفت و گاز در خودروها، نیروگاه‌ها و کارخانجات از یک سو و آلودگی‌های آن در اثر نشست نفت از نفتکش‌ها و حتی در حین عملیات حفاری و استخراج لزوم توجه خاص به این بخش را فراهم می‌آورد. توجه به این موضوع و رعایت اصول محیط‌زیستی کمک شایان توجهی در حفظ سلامتی افراد و سالم نگهداری محیط زیست در زندگی خواهد داشت (۱۰).

یکی از چالش‌های پیش روی انسان‌ها چگونگی روبرو شدن با بحران محیط‌زیستی است که بسیاری معتقدند بر اثر ماده گرایی بی حد و مرز و صنعتی شدن لجام گسیخته در جوامع امروزی پدید آمده است. انفجار جمعیت، نابودی منابع، مصرف بیش از اندازه، گسترش فقر، آلودگی شدید و صنعتی شدن چالش‌های بزرگی را پیش روی صاحب نظران محیط‌زیست می‌گذارد. آنچه نیاز آن بیش از پیش احساس می‌شود اصلاح رابطه انسان با زمین است، یک راهکار برای تجدید توازن طبیعت و انسان (۱۱).

حفاظت از محیط‌زیست از مؤلفه‌های مهم عدالت، توسعه پایدار و شکوفایی جوامع در جهان کنون محسوب می‌شود، بنیادی که کشور ما نیز نیازمند توجه شایسته به آن است. در واقع بهره‌مندی از محیط‌زیست سالم در کنار آزادی و برابری از حقوق اولیه بشر به شمار می‌آید. این حق و دسترسی به آن برای همه آحاد جامعه، در تعریف عدالت نیز نهفته است زیرا تخریب و آلودگی محیط‌زیست لطمات جبران ناپذیری را به مردم و به خصوص به طبقه فقیر وارد می‌سازد. بنابراین در نگاهی جامع به بحث عدالت نمی‌توان بحث محیط‌زیست را نادیده گرفت (۱۲).

بنابراین لازم است برای تقویت ساختار حفاظت از محیط‌زیست مانند بسیاری از بخش‌های دیگر دولت،

۱- مواد بی‌جان

۲- تولیدکنندگان

۳- مصرف‌کنندگان

۴- تجزیه‌کنندگان

در طبیعت سالم سه دسته از موجودات گردانندگان چرخه طبیعی هستند آنها عبارتند از:

اول - تولیدکنندگان یعنی گیاهان کلروفیل دار

دوم - مصرف‌کنندگان که از گیاهان مصرف می‌کنند.

سوم - تجزیه‌کنندگان که مواد آن حاصل از اجساد بقای جانوران و گیاهان پسماندها در اثر فعالیت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان بوجود می‌آید را تجزیه می‌کنند.

چهارم - تا زمانی که گردش طبیعی صورت گیرد در طبیعت، نقصان و وقفه انجام نمی‌پذیرد (۸).

نقش‌های کلی رسانه‌ها بر محیط‌زیست:

۱- نقش محلی: اسناد معنای خانه به محیط زیست و ایجاد تعالی خاطر نسبت به آن

۲- نقش ملی: ایجاد معنا و حس مشترک نه تنها نسبت به نهادهای طبیعی بلکه نسبت به زیست بوم‌های متنوع و فرهنگ آن‌ها (طبیعت بدون مردم مثل بهشت عاری از نیکان است). این مهم‌ترین کاستی و نقصان در برخی کارهای رسانه‌ای درباره محیط‌زیست است.

۳- نقش جهانی

اصلاح تصویر ایران (یک زمین، تنها یک ایران دارد با این همه نوع) روزنامه نگاری مردم نگارانه ما را به بطن خرد فرهنگ بومی می‌برد و معنای محیط‌زیست و پدیده‌های محیط زیستی را نه از منظر یک توریست بلکه از منظر ساکنان زیست بوم‌های مختلف برملا می‌سازد. این یعنی به دست دادن فهم رایج و حاکم در منطقه‌ای که در طول سالیانی پاسدار محیط زیست خود بوده است (۹).

آلودگی‌های محیط زیست

دنیای صنعتی و نیازهای آن به استفاده هرچه بیشتر انسان از سوخت‌های فسیلی شده است. در این میان نفت

۳- رسانه چه اندازه برنگرش و آگاهی دانش آموزان

نسبت به مسایل محیط زیستی موثر است؟

۴- رسانه تا چه اندازه بر عملکرد و رفتار

دانش آموزان نسبت به حفظ مسایل

محیط زیستی مؤثر

هدف کلی تحقیق :

ارتقای سطح فرهنگ و اطلاعات پایه محیط زیست در

دانش آموزان مقطع راهنمایی

اهداف فرعی تحقیق:

۱. ایجاد ایفای نقش مناسب رسانه های ارتباط جمعی

در ارتقای آگاهی دانش آموزان نسبت به مسایل

محیط زیستی

۲. ایجاد ایفای نقش مناسب رسانه های ارتباط جمعی

در آرایه آموزش های هدفمند و منظم مسایل و وقایع

محیط زیستی به دانش آموزان

روش پژوهش:

این پژوهش از نوع مطالعات توصیفی - تحلیلی می باشد.

اطلاعات لازم از طریق پرسشنامه محقق ساخته که دارای

۲۰ سؤال بسته پاسخ براساس مقیاس پنج گزینه ای

لیکرت (خیلی زیاد، زیاد، متوسط، ضعیف و خیلی

ضعیف) و دو سؤال باز پاسخ می باشد، جمع آوری گردید.

سپس با استفاده از نرم افزار آماری SPSS مورد تجزیه و

تحلیل قرار گرفت.

جامعه پژوهش در این بررسی، تمام دبیران مقطع

راهنمایی شهرستان سرپل ذهاب می باشد که تعداد ۲۰۱

نفر می باشند.

با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی ساده، و از طریق

فرمول برآورد حجم نمونه تعداد ۱۰۰ نفر را به عنوان

نمونه جامعه، آماری انتخاب شد.

روایی و اعتبار پرسشنامه بعد از طراحی و تدوین به

صورت زیر تعیین شده است:

بخش عمده ای از آن به موضوع محیط زیست و

توسعه پایدار اختصاص یابد و برای تقویت این ساختار و

توانمندسازی نیروی انسانی متخصص و ابزارهای تشویقی

و نظارتی مربوطه، برنامه های راهبردی ارائه شود. که یکی

از این راهبردها حمایت از برنامه های ملی ارتقای فرهنگ

و آگاهی محیط زیستی به عنوان زیربنای توسعه پایدار از

طریق تصویب و اجرای طرح های ملی آموزش های

محیط زیستی است (۱۳).

اهمیت آموزش محیط زیست به کودکان در سطح جهانی

در دورانی زندگی می کنیم که محیط زیست موقعیتی

بحرانی دارد. بحران محیط زیست ابعادی جهانی دارد و

انسان تنها به منفعت های مقطعی و کوتاه مدت خود

نگریسته است و این ارتباط با محیط زیست را تنها در

بهره برداری هر چه بیشتر از منابع طبیعی، آن هم تحت

عنوان پیشرفت و توسعه تعریف نموده و در نتیجه این

ارتباط نامتناسب، محیط زیست را در خطر نابودی و

تهدیدها قرار داده است. فهرست این تهدیدها از

محیط زیست در سطح جهانی و ملی، تنوع زیستی و انواع

آلودگی ها در تنوع است. درباره حفظ محیط زیست،

ارتقای فرهنگ عمومی جامعه به ویژه آموزش به کودکان

نقش مهمی را ایفا می کند، به راستی اگر در جامعه

فرهنگ عمومی حفظ محیط زیست در سطح بالایی باشد

بسیاری از مشکلات محیط زیستی بدون نیاز به اهرم های

بازدارنده دولتی با کمک مردم برطرف خواهد شد و حتی

می توان انتظار داشت مردم نسبت به بعضی فعالیت های

دولتی که ممکن است آسیبی به محیط زیست برساند،

عکس العمل نشان دهند. که رسانه های ارتباط جمعی در

این زمینه می توانند نقش مهمی داشته باشد (۱۴).

سوالات پژوهش :

۱- آیا رسانه ها جهت شناخت محیط زیست و

آموزش مسایل مربوط به آن مؤثر هستند؟

۲- رسانه ها چه اندازه دانش آموزان را از وقایع

محیط زیستی آگاه می سازند؟

پژوهش چهار متغیر تأثیر آموزش رسانه‌ای بر شناخت محیط‌زیست، تأثیر آموزش رسانه‌ای بر آگاه سازی وقایع محیط‌زیستی، تأثیر آموزش رسانه‌ای بر نگرش و آگاهی مثبت دانش‌آموزان نسبت به حفظ محیط زیست و جلوگیری از بروز مسایل محیط‌زیستی و تأثیر و آموزش رسانه‌ای بر عملکرد و رفتار دانش‌آموز نسبت به حفظ محیط زیست مورد آزمون قرار گرفتند. نتیجه آزمون این چهار متغیر که به طور کلی پاسخگوی همه سوالات تحقیق می‌باشند نشان داد که:

۱- آموزش رسانه‌ای بر شناخت دانش‌آموزان از محیط زیست و مسایل مربوط به آن بسیار مؤثر است و پاسخگویان تأثیر رسانه‌ها را بر شناخت محیط‌زیست و حفظ آن از سوی دانش‌آموزان مهم و تأثیرگذار تلقی نموده‌اند.

الف) برای اعتبار آن پرسشنامه توسط تعدادی از کارشناسان و صاحب نظران رشته علوم تربیتی مورد مطالعه قرار گرفت و مشکلات آن بعد از بازخورد، برطرف گردید.

ب) برای اعتبار پرسشنامه، سؤالات پرسشنامه با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ مورد ارزیابی قرار گرفت و اعتبار آن با ۰.۸۵/ مورد تأیید قرار گرفت.

برای تجزیه و تحلیل داده‌های این پژوهش، از برنامه نرم‌افزاری SPSS استفاده شده است. جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات از آزمون‌های توصیفی (فراوانی نسبی، فراوانی مطلق، فراوانی تجمعی) و آزمون ناپارامتری دو جمله ای استفاده گردیده است.

بحث و نتیجه گیری

در این قسمت به تحلیل یافته‌ها پرداخته و پس از نتیجه‌گیری، پژوهش پیشنهاداتی را بر مبنای یافته‌های ارایه می شود تا امکان به‌کارگیری یافته‌ها را در عمل فراهم سازد و سپس پیشنهاداتی را برای پژوهش های بعدی مطرح می‌سازد. در این

جدول ۱- مربوط به شناخت محیط زیست

گزینه*	فراوانی مطلق	فراوانی نسبی	فراوانی نسبی تجمعی
۲	۲	۲	۲
۳	۲۲	۲۲	۲۴
۴	۵۱	۵۱	۷۵
۵	۲۵	۲۵	۱۰۰
جمع	۱۰۰	۱۰۰	

*منظور از گزینه های ۱، ۲، ۳، ۴، ۵ به ترتیب خیلی ضعیف، ضعیف، متوسط، زیاد و خیلی زیاد می باشد.

۲- آموزش رسانه‌های ارتباط جمعی بر آگاه سازی دانش‌آموزان در خصوص وقایع محیط زیستی (مانند سیل، زلزله و...) مؤثر است و نقشی تعیین‌کننده دارد و دانش‌آموزان با داشتن دانش و آگاهی از بروز حوادث غیرمترقبه می‌توانند در جلوگیری و آسیب‌رسانی این حوادث بر محیط زیست مؤثر باشند و مواردی

که می‌توانند جنبه پیشگیری داشته باشد را رعایت نمایند. و پاسخگویان آگاه‌سازی وقایع محیط زیستی به دانش‌آموزان را از طریق رسانه‌های همگانی در حفظ محیط زیست از سوی آنان مؤثر قلمداد کرده‌اند.

جدول ۲- مربوط به آگاه سازی وقایع زیست محیطی

گزینه	فراوانی مطلق	فراوانی نسبی	فراوانی نسبی تجمعی
۲	۵	۵	۵
۳	۱۶	۱۶	۲۱
۴	۵۷	۵۷	۷۸
۵	۲۲	۲۲	۱۰۰
جمع	۱۰۰	۱۰۰	

حفظ محیط زیست را نیز به دانش‌آموزان دیگر و جامعه انتقال دهند. و پاسخگویان تأثیر رسانه‌های همگانی را بر ایجاد نگرش مثبت در دانش‌آموزان نسبت به مسایل محیط‌زیستی و حفظ محیط‌زیست مهم و با اهمیت دانسته‌اند.

۳- در این پژوهش مشخص گردید که آموزش محیط زیست از طریق رسانه‌های ارتباط جمعی مانند رادیو، تلویزیون و ... می‌تواند در دانش‌آموزان نسبت به حفظ محیط زیست که میراث گذشتگان و ذخیره آیندگان است نگرش مثبت ایجاد نماید و آنان را هوشیار نماید که در حفظ محیط زیست کوشا باشند و فرهنگ

جدول ۳- مربوط به نگرش دانش‌آموزان نسبت به مسایل محیط زیستی

گزینه	فراوانی مطلق	فراوانی نسبی	فراوانی نسبی تجمعی
۲	۵	۵	۵
۳	۱۸	۱۸	۲۳
۴	۵۸	۵۸	۸۱
۵	۱۹	۱۹	۱۰۰
جمع	۱۰۰	۱۰۰	-

از بروز مسایل محیط زیستی بسیار مؤثر و تأثیرگذار باشند و پاسخگویان معتقدند که آموزش رسانه‌ای تأثیر بسیار مهمی بر عملکرد و رفتار دانش‌آموزان نسبت به حفظ محیط‌زیست دارد.

۴- یافته‌های پژوهشی نشان می‌دهد که آموزش محیط زیست از طریق رسانه‌های همگانی به دانش‌آموزان بر عملکرد و رفتار آنان تأثیر مثبت دارد و دانش‌آموزان به‌عنوان سفیران محیط‌زیستی می‌توانند در جامعه نقش‌آفرینی نمایند و در گسترش و ارتقای فرهنگ محیط زیستی و کنترل و پیشگیری

جدول ۴- مربوط به تأثیر رسانه‌ها بر عملکرد و رفتار دانش‌آموزان نسبت به مسایل محیط زیستی

گزینه	فراوانی مطلق	فراوانی نسبی	فراوانی نسبی تجمعی
۲	۲	۲	۲
۳	۱۵	۱۵	۱۷
۴	۵۸	۵۸	۷۵
۵	۲۵	۲۵	۱۰۰
جمع	۱۰۰	۱۰۰	-

با توجه به اهداف و ماهیت سئوال‌ات تحقیق و سئوال‌ات پرسشنامه در این پژوهش از آزمون توزیع دو جمله‌ای استفاده شده است که در جدول آمده است.

جدول ۵- آزمون توزیع دو جمله‌ای در متغیرهای پژوهش

متغیر	طبقه	تعداد	سطح مشاهده شده	نقطه سنجش	سطح معناداری
گروه ۱	۱	۷۶	۸	٪۷۰	٪۱۱۴
گروه ۲	۰	۲۴	۲		
شناخت	۰	۱۰۰	۱		
جمع					
گروه ۱	۱	۷۹	۸	٪۷۰	٪۰۲۹
گروه ۲	۰	۲۱	۲		
آگاهی	۰	۱۰۰	۱		
جمع					
گروه ۱	۱	۷۷	۸	٪۷۰	٪۰۷۶
گروه ۲	۰	۲۳	۲		
نگرش	۰	۱۰۰	۱		
جمع					
گروه ۱	۱	۸۳	۸	٪۷۰	٪۰۰۲
گروه ۲	۰	۱۷	۲		
عملکرد	۰	۱۰۰	۱		

فرض H یک : تأثیر آموزش رسانه‌ای بر شناخت محیط زیست بیشتر از ٪۷۰ است.

فرض H صفر : تأثیر آموزش رسانه‌ای بر شناخت محیط زیست ٪۷۰ و یا کمتر از ٪۷۰ است.

گفت که بیش از ۷۰٪ آموزش رسانه ای بر عملکرد و رفتار دانش آموزان نسبت به حفظ محیط زیست موثر است.

پیشنهادات اجرایی و عملی :

- با توجه به نتایج این پژوهش پیشنهاد می‌گردد کتابچه «آموزش محیط زیست و مسایل آن» از سوی مسئولان امر آموزش و پرورش و تدوین گردد و از طریق برنامه‌های زنده تلویزیون، مباحث مهم آن مطرح گردد و مورد و تحلیل قرار گیرد به طوری که منجر به ارتقای فرهنگ عمومی محیط زیست به ویژه در کودکان و دانش آموزان گردد.
- در برنامه آموزشی دوره ابتدایی و راهنمایی درسی به نام درس «آموزش محیط زیست» در نظر گرفته شود و سرفصل محتوایی آن نیز در مباحث مفاهیم پایه و بنیادی محیط زیست، اصول و روش های حفظ محیط زیست و چگونگی مبارزه با مسایل مختلف محیط زیستی گنجانده شود.
- کودکان و دانش آموزان که در حفظ محیط زیست و پیشگیری از بروز مسایل آن نقش مهمی دارند و می‌توانند به عنوان الگو مطرح شوند، از آنان در برنامه‌های رادیو و تلویزیون دعوت گردد و الگوی رفتاری و عملی آنان مطرح شود و مورد تشویق و تقدیر قرار گیرند.
- زمینه‌هایی برای تدوین مقالات، پیشنهادات، تألیف و ابتکار عملی دانش آموزان و دانشجویان در جامعه فراهم گردد و تسهیلاتی به عنوان مشوق کار انگیزشی برای آنان در نظر گرفته شود.
- تدابیری اندیشیده شود تا دانش آموزان به عنوان سفیران محیط زیستی در جامعه مطرح گردند و برنامه‌های عملیاتی برای پیاده سازی طرح

با توجه به سطح معنی داری ۱۱۴٪، دلیلی برای رد فرض صفر با اطمینان ۹۵٪ وجود ندارد (در نظر گرفتن خطای ۵٪) بنابراین می‌توان گفت کمتر از ۷۰٪ جامعه مورد بررسی تاثیر آموزش رسانه ای را بر شناخت محیط زیست موثر می‌دانند. البته بررسی ها نشان می‌دهند چنانچه نقطه آزمون از ۷۰٪ به ۶۵٪ تغییر یابد فرض صفر رد شده و بنابر این با در نظر گرفتن ۵٪ خطا بیش از ۶۵٪ از جامعه مورد بررسی آموزش رسانه‌ای را بر شناخت محیط زیست موثر می‌دانند.

فرض H صفر : تاثیر آموزش رسانه‌ای بر آگاه سازی وقایع محیط زیستی ۷۰٪ و یا کمتر از ۷۰٪ است
فرض H یک : تاثیر آموزش رسانه‌ای بر آگاه سازی وقایع محیط زیستی بیشتر از ۷۰٪ است.

با توجه به سطح معنی داری ۲۹٪ که در جدول مشخص شده و بر اساس محاسبات به دست آمده، فرض صفر با در نظر گرفتن ۵٪ خطا رد می‌شود و با اطمینان ۹۵٪ می‌توان گفت که بیش از ۷۰٪ آموزش رسانه‌ای بر آگاه سازی وقایع محیط زیستی موثر است. فرض H صفر : تاثیر آموزش رسانه‌ای بر ایجاد نگرش مثبت در دانش آموزان به حفظ محیط زیست ۷۰٪ و یا کمتر از ۷۰٪ است.

فرض H یک : تاثیر آموزش رسانه‌ای بر ایجاد نگرش مثبت در دانش آموزان به حفظ محیط زیست بیشتر از ۷۰٪ است
با توجه به سطح معنی داری ۷۶٪، دلیلی بر رد فرض صفر با در نظر گرفتن خطای ۵٪ وجود ندارد لیکن فرض صفر با در نظر گرفتن خطای ۱۰٪ رد می‌شود و با اطمینان ۹۰٪ می‌توان گفت که بیش از ۷۰٪ آموزش رسانه‌ای بر ایجاد نگرش مثبت در دانش آموزان به حفظ محیط زیست موثر است.

فرض H صفر : تاثیر آموزش رسانه‌ای بر عملکرد و رفتار دانش آموزان نسبت به حفظ محیط زیست ۷۰٪ و یا کمتر از ۷۰٪ است فرض H یک : تاثیر آموزش رسانه ای بر عملکرد و رفتار آموزش دانش آموزان به حفظ محیط زیست بیشتر از ۷۰٪ است با توجه به سطح معنی داری ۰۰۲٪، با در نظر گرفتن خطای ۵٪ فرض صفر رد می‌شود و با اطمینان ۹۵٪ می‌توان

۴. احدیان، محمد، ۱۳۷۸، مقدمات تکنولوژی آموزشی، تهران، انتشارات بشری، ص ۲۵.
۵. علی ابادی، خدیجه، ۱۳۸۷، مقدمات تکنولوژی آموزشی، تهران، انتشارات دانشگاه پیام نور، ص ۷۸.
۶. فرانک هارتمن، ۱۳۸۷، «فلسفه رسانه چیست؟» ترجمه محمد اخگری، سایت جامعه‌های اجتماعی.
۷. سایت شرکت بازیافت مواد و تولید کود آلی کرمانشاه، خرداد ماه، ۱۳۸۸ «تعریف محیط زیست».
۸. صالحی، سعید، ۱۳۸۶، مقاله راهکارهای نوین برای حفظ محیط زیست در سموم صنعتی، ماهنامه علمی آموزشی و پژوهشی نفت پارس، ص ۱۲.
۹. پالمر، علی جولمر، ۱۳۸۸، آموزش محیط زیست در قرن بیست و یکم ترجمه محمد خورشید دوست، انتشارات سمت، ص ۱۵۸.
۱۰. ادواردز، برایان، ۱۳۸۷، معماری سبز، ترجمه دکتر محمد رضا مثنوی، انتشارات جهاد دانشگاهی مشهد.
۱۱. لسטר براون، ۱۳۸۷، آینده و محیط زیست، ترجمه دکتر حمید طراوتی، انتشارات جهاد دانشگاهی تهران.
۱۲. معاریان، حسین و همکاران، ۱۳۸۵، مجموعه مقالات ششمین همایش ایمنی، بهداشت و محیط زیست در معادن «طراحی دوره‌های آموزشی محیط زیست معدنی».
۱۳. ثابت جو محمدرضا، ۱۳۸۴، آموزش محیط زیست از طریق پیام‌های آموزشی، تهران، انتشارات انجمن طبیعت ایران، ص ۷۶.
۱۴. جان بنسون، ۱۳۸۲، اخلاق محیط زیست، ترجمه عبدالحسین وهاب زاده، انتشارات جهاد دانشگاهی مشهد، چاپ اول.
- سلامت محیط‌زیستی توسط آنان از سوی مسئولان آموزش و پرورش، محیط زیست و سازمان پرورش فکری کودکان و نوجوانان در نظر گرفته شود.
- در جهت ارتقای فرهنگ عمومی حفاظت از محیط زیست در جامعه، هر سال جایزه‌ای به عنوان «جایزه ارتقای حفظ محیط زیست» از سوی سازمان حفاظت از محیط زیست در نظر گرفته شود و ساز و کارهای اجرایی آن تهیه و تدوین گردد.

پیشنهادات برای اجرای پژوهش‌های:

- بررسی نقش رسانه‌های همگانی بر آموزش مسایل محیط زیستی از دیدگاه دانشجویان و اساتید دانشگاهی.
- بررسی تأثیر آموزش‌های غیر رسانه‌ای بر جلوگیری از مسایل محیط زیستی
- بررسی نقش رسانه‌های ارتباط جمعی بر آموزش مسایل محیط‌زیستی از دیدگاه مدیران و کارکنان سازمان‌های دولتی و غیردولتی
- بررسی تأثیر آموزش رسانه‌های همگانی بر آموزش مسایل محیط‌زیستی از دیدگاه مدیران ستادی و مدیران مدارس آموزش و پرورش

منابع

۱. فردانش، هاشم، ۱۳۸۶، مبانی نظری تکنولوژی آموزشی، تهران: انتشارات سمت، ص ۱۳۸، ۱۸۴، ۱۸۷.
۲. دادگران، سید محمد، ۱۳۸۰، مبانی ارتباطات جمعی، انتشارات قدس رضوی، تهران، ص ۵۱.
۳. باباپور، خسرو، ۱۳۸۶ «ویژگی‌های رسانه‌های ارتباط جمعی»، وبلاگ شخصی.

